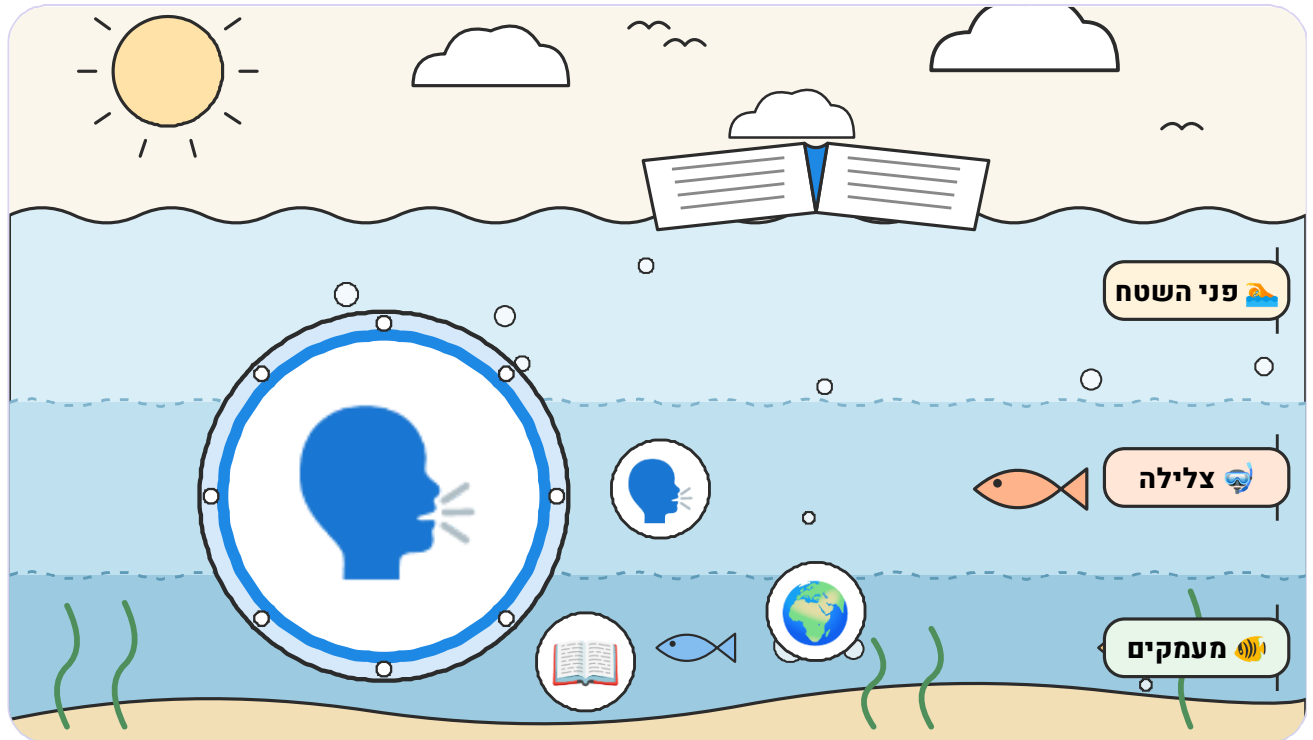




חוברת תלמיד · קריאה והבנה · חט"ב (לכיתות ז'-ט')

# שפות: אלפי קולות בעולם אחד

7,170 שפות – ואחת מהן חזרה לחיים, השפה השלישית של נטע, ארבעה כללים שבאמת עובדים בלימוד שפה, ולמה ללמוד שפה כשיש מתרגם? – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.



תאריך:

כיתה:

שם:

## טקסט ושאלות

- 10 הטקסט: כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים
- 12 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 13 חלק ב' – צלילה
- 15 חלק ג' – מעמקים
- 17 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 2 מהדורה למורה ומפתח תשובות

## כלים לקריאה

- 6 דף האסטרטגיות
- 7 מפת הצלילה
- 8 סימניות לגזירה
- 9 כרטיסי מילים לקיפול

## איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

חט"ב

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה





## מהדורה למורה

# מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

מהדורה למורה – חט"ב. כאן מרוכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל-45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

## מטרות השיעור

- לאתר מידע גלוי בטקסט מידעי עם טבלה, ולהסיק מסקנות על מגוון השפות בעולם ועל האתגרים בשימורן.
- לזהות את מבנה הטיעון בטקסט טיעוני: טענה, נימוקים וראיות, טענת נגד והפרכה, מסקנה ומילות קישור. לגבש עמדה מנומקת על לימוד שפות בעידן התרגום האוטומטי.
- להכיר דרכים יעילות ללימוד שפה, לכבד את שפת הבית של כל תלמיד ותלמידה, ולתרגל את כלי מעש"ה לעזרה לחבר או לחברה שלומדים שפה חדשה.

## גרסה קצרה – 10 דקות

קוראים את פסקת העברית ואת הטבלה מהטקסט המידעי, ושואלים: למה מספר השפות הוא תמיד הערכה? אחר כך קוראים את סוף סיפורה של נטע ('הייתה לי סיבה'), וכל תלמיד ותלמידה כותבים כלל אחד מארבעת הכללים שינסו השבוע. מסיימים בשאלה אחת לדיון: תרגום אוטומטי הוא כלי עזר או תחליף?

## שאלת פתיחה לכיתה

נסו לומר 'שלום' בכל השפות שאתם מכירים: מהבית, מהמשפחה, מהשכונה ומהסבתא. כמה שפות שונות יש בכיתה שלנו? ומה לדעתכם קורה לשפה שאף אחד כבר לא מדבר בה?





מהדורה למורה

## מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

### חוסן ושייכות: גש"ר מאח"ד · עש"ן ד"ק · מעש"ה



מעש"ה מתחבר ישירות לנושא: עלמה בסיפור, וגם חברים וחברות בכיתה, יכולים לעזור למי שלומד/ת שפה. מ – מחויבות ('אני כאן איתך'), ע – עידוד לפעולה (משימה קטנה עכשיו, כי כל טעות היא צעד), ש – שאלות ('מה עוזר לך? איך אומרים את זה בשפה שלך?'), ה – הבניית רצף (מה כבר יודעים, מה לומדים עכשיו ומה הלאה). עש"ן ד"ק עוזר כשנתקעים בדיבור מול כולם או בבחינה בעל פה: ע – עצור, ש – שרירים (לכווץ אגרופים ולשחרר לאט), נ – נשימה (שאיפה איטית ונשיפה ארוכה), ד – דיבור עצמי ('אני יודע/ת יותר ממה שנדמה לי'), ק – קדימה (צעד קטן אחד וממשיכים). גש"ר מאח"ד מציע ערוצים ללימוד השפה ולהתמודדות עם הפחד לטעות: חברה (שותף/ת לתרגול), דמיון (קשר בין מילה לתמונה), רגש (שירים), שכל (חיפוש חוקיות), אמונה וערכים (שפת הבית כזהות) וגוף (לומר בקול ולתנועה). מילים חדשות, מבטא זר והפחד לטעות? מעש"ה לחברה/ שלומד/ת שפה: מחויבות – "אני כאן איתך", עידוד – כל טעות היא צעד, שאלות שמפעילות חשיבה – "איך אומרים את זה בשפה שלך?", והבניית רצף – מה כבר יודעים, מה לומדים עכשיו, מה הלאה.

### מעריך שיעור - 45 דקות



| דקות | שלב                                     | מה קורה                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5    | פתיחה: 'שלום' בכל השפות                 | סבב קצר: כל תלמיד ותלמידה אומרים 'שלום' בשפה שהם מכירים, מהבית, מהמשפחה או מהשכונה. רושמים על הלוח כמה שפות יש בכיתה. שאלת הפתיחה: מה קורה לשפה שאף אחד כבר לא מדבר בה? מדגישים שכל שפת בית היא אוצר ושלא צוחקים על מבטא.                                |
| 10   | פני המים: כ-7,000 שפות ואחת שחזרה לחיים | לפני הקריאה מנחשים כמה שפות יש בעולם. קוראים את הטקסט המידעי. בתחנת העצירה כל תלמיד ותלמידה ממיינים שפה מוכרת לאחת משורות הטבלה. עונים על שאלה אחת מהטבלה ודנים בשאלה: למה מספר השפות הוא תמיד הערכה? (שפה או ניב).                                      |
| 8    | מתחת למים: השפה השלישית של נטע          | קוראים את הסיפור בקול, ועוצרים אחרי ההודעה הקולית: מה היה רגע ההצלחה של נטע, ומה היה המחיר בדרך? מזהים בסיפור את שלבי מעש"ה אצל עלמה: 'אני כאן איתך', 'כל טעות היא צעד', 'איך אומרים את זה בשפה שלך?' וסיכום של מה כבר יודעים, מה לומדים עכשיו ומה הלאה. |
| 7    | ארבעה כללים שבאמת עובדים                | מציגים את ארבעת שלטי הצלילה: ⏰ קצת וקבוע, 🎧 קלט חי, 🗣️ דיבור אמין, 🔗 קשר אישי. משחק מיון בזוגות: צעד של לומד/ת חכם/ה או מלכודת? כל זוג משנן את הכללים בלי להציץ ובוחר כלל אחד שיהיה לו הכי קשה ליישם.                                                    |
| 10   | המעמקים: למה ללמוד שפה כשיש תרגום?      | קוראים את הטקסט הטיעוני. בקבוצות מסמנים טענה, נימוק וראיה, טענת נגד והפרכה ומסקנה, ומקיפים מילות קישור (אולם, לפיכך, יתרה מזו, אף על פי כן). דיון קצר: האם התרגום האוטומטי הוא כלי עזר או תחליף? כל צד מביא נימוק אחד.                                   |
| 5    | סיכום וכרטיס יציאה                      | כל תלמיד ותלמידה עונים על כרטיס יציאה אחד לבחירה. מסיימים בסבב של מילה אחת: מילה משפת הבית שהייתי רוצה ללמד את הכיתה.                                                                                                                                    |





מהדורה למורה

## מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

### טיפים להנחיה

- אסטרטגיית שלושת המפלסים: לפני הקריאה מנחשים ומפעילים ידע קודם (כמה שפות? איך לומדים שפה?). בזמן הקריאה עוצרים בתחנות העצירה, ממיינים לטבלה ומסמנים. אחרי הקריאה צוללים מפני המים (מה כתוב), מתחת למים (מה הכוונה ולמה הכותב/ת בחר/ה כך) אל המעמקים (מה זה אומר עליי). תשובות לשאלות הסגורות: בטקסט המידעי כ-7,000 שפות לפי ההערכות. הקושי בספירה הוא הגבול בין שפה לניב. אין שפת סימנים עולמית אחת. העברית היא שפה עתיקה שחזרה להיות שפת דיבור. אצל נטע: רבע שעה כל בוקר, וסיבה אישית היא מנוע הלמידה.
- דיוק בעובדות: הנתונים 'כ-7,000 שפות' וכ-40% בסכנה מוצגים כהערכות, וכדאי להסביר לתלמידים ולתלמידות שזו לא ספירה מדויקת. את הפרטים על אליעזר בן-יהודה (המילה 'מילון' כאחת הראשונות שחידש, חלקו בהקמת ועד הלשון, והשלמת המילון שלו אחרי מותו) מומלץ להציג כמסורת מקובלת (לעודא). על הנתון 'מחקרים רבים' על דולשוניות כדאי לשאול בכיתה: האם זו ראייה מספיקה? זה תרגול טוב של קריאה ביקורתית.
- מרחב בטוח: יש בכיתה עולים ועולות ותלמידים ותלמידות ששפת הבית שלהם אינה עברית. מזמינים לשותף מילים משפת הבית, אבל לא מחייבים אף אחד לדבר מול הכיתה. לא מתקנים מבטא ולא צוחקים עליו, ואם משהו צוחק, עוצרים בעדינות ומזכירים שמבטא הוא סימן לידיעת יותר משפה אחת. השיעור הוא תמיכה ולא טיפול. אם עולה קושי רגשי, בדידות או פגיעה חברתית, פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

### הכוונה לשאלה הפתוחה – חט"ב

בפסקת הדעה מצופה עמדה ברורה (שפה היא גם חלון לתרבות, או רק כלי למידע) ושני נימוקים. ביטוי כמו 'תתחדש/י', 'דווקא' או 'סתם' מוסבר באמצעות מצב שימוש ולא בתרגום מילולי, ומכאן מגיעים למסקנה שבשפה ארוזים ערכים, הומור ומנהגים. במבצע השימור מצופים צעדים מוחשיים ומשכנעים לבני ולבנות נוער: שירים, סלנג, משחקים או מפגש עם המבוגרים בקהילה. מפתח: שאלות 1 – כ-7,000, 2 – ניב או שפה, 3 – הכחדה כשהדור הצעיר עובר לשפה דומיננטית, 4 – לכל סוג סיפור ואתגר שימור משלו. שורש: חידוש.

מפתח תשובות למורה – חט"ב. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.





מהדורה למורה

## מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

| שאלה | תשובה                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1    | ב. כ-7,000                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 2    | א. קשה להחליט מתי ניב נחשב שפה נפרדת                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 3    | ג. הכחדה כשהדור הצעיר עובר לשפה דומיננטית                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 4    | ב. לכל סוג שפה יש סיפור ואתגר שימור משלו                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 5    | 1. לא נכון   2. נכון   3. נכון   4. לא נכון                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 7    | „כשהדור הצעיר עובר לדבר את השפה הדומיננטית...”                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 8    | לפי ההערכות, יש בעולם כ-7,000 שפות חיות ← ✓ נכון; יש שפת סימנים אחת לכל העולם ← ✗ לא נכון; הגבול בין שפה לניב הוא שאלה פשוטה ומוסכמת ← ✗ לא נכון; לחלק מהשפות בעולם אין כתב ← ✓ נכון; העברית שימשה במשך דורות בעיקר לתפילה, ללימוד ולכתיבה ← ✓ נכון; שפות עולמיות עוזרות לשפות קטנות להתחזק ← ✗ לא נכון |
| 9    | 1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 10   | א. חידוש                                                                                                                                                                                                                                                                                                |





כלים לקריאה

## דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

### אחרי הטקסט



#### מסכמים במשפט

מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?



#### מגיבים

מסכים/ה? לא מסכים/ה? למה?



#### מחברים לחיים

איפה פגשתי משהו דומה? מה אקח איתי?

### בזמן הטקסט



#### מסמנים בעיפרון

מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.



#### עוצרים בתחנות

מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?



#### מחפשים קשרים

סיבה ותוצאה, לפני ואחרי, טענה ונימוק.

### לפני הטקסט



#### מציצים בכותרת ובתמונה

על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?



#### קובעים מטרה

למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?



#### מזהים סוג טקסט

סיפור? כתבה? טור אישי? כל סוג נקרא אחרת.

### מקרא סימונים בעיפרון



מתחבר אליי



מפתיע אותי



לא הבנתי



משפט חשוב



מילה לא מוכרת

### רשימת בדיקה לקורא/ת



קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט ☐

קראתי את כל הטקסט עד הסוף ☐

סימנתי מילה שלא הבנתי ☐

קראתי שוב את מה שלא היה ברור ☐

### המטרה שלי בקריאה



למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?





כלים לקריאה

## מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

### מפת הצלילה שלי



#### מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים



#### צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה



#### שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

### סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

---



---

### לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

---



---

### מילים חדשות

| מילה        | פירוש                                     | משפט משלי |
|-------------|-------------------------------------------|-----------|
| ניב         | צורה מקומית של שפה, עם מילים או מבטא משלה |           |
| בלשנות      | המדע שחוקר שפות ואיך הן בנויות            |           |
| דומיננטית   | חזקה ושולטת, כזו שרוב האנשים משתמשים בה   |           |
| בסכנת הכחדה | עלולה להיעלם לגמרי מן העולם               |           |
| שפת אם      | השפה הראשונה שאדם לומד בילדותו בבית       |           |





כלים לקריאה

## סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂



### המעמקים

מעבר לשורות

- מה דעתי – ולמה?
- מה הייתי עושה במקום הדמות?
- מה הטקסט מלמד על החיים?
- איך הייתי ממשיך/ה את הטקסט?

השאלה שלי: 🖋

---

---

---

---

---

---

---

---

שפות: אלפי קולות בעולם אחד  
חט"ב



### צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה – בלי שנאמר?
- מה פירוש הביטוי?
- איך בנוי הטקסט?

השאלה שלי: 🖋

---

---

---

---

---

---

---

---

שפות: אלפי קולות בעולם אחד  
חט"ב



### פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

השאלה שלי: 🖋

---

---

---

---

---

---

---

---

שפות: אלפי קולות בעולם אחד  
חט"ב





כלים לקריאה

## כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

|                                             |                    |
|---------------------------------------------|--------------------|
| צורה מקומית של שפה, עם מילים או מבטא משלה   | <b>ניב</b>         |
| המדע שחוקר שפות ואיך הן בנויות              | <b>בלשנות</b>      |
| חזקה ושולטת, כזו שרוב האנשים משתמשים בה     | <b>דומיננטית</b>   |
| עלולה להיעלם לגמרי מן העולם                 | <b>בסכנת הכחדה</b> |
| השפה הראשונה שאדם לומד בילדותו בבית         | <b>שפת אם</b>      |
| שפה שמשתמשת לתקשורת בין אנשים ממדינות שונות | <b>שפת גשר</b>     |
| שפה שקולטים בעיניים, דרך תנועות ידיים ופנים | <b>שפה חזותית</b>  |
| כמעט כולן, החלק הגדול ביותר                 | <b>רובן המכריע</b> |





הטקסט · טקסט מידעי עם טבלה

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

### לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה. באילו שפות אתם שומעים מדברים סביבכם (בבית, אצל סבא וסבתא, ברחוב)? כמה שפות לדעתכם יש בעולם כולו?

### הניחוש שלי:

#### מילון קטן

##### ניב

צורה מקומית של שפה, עם מילים או מבטא משלה

##### בלשנות

המדע שחוקר שפות ואיך הן בנויות

##### דומיננטית

חזקה ושולטת, כזו שרוב האנשים משתמשים בה

##### בסכנת הכחדה

עלולה להיעלם לגמרי מן העולם

##### שפת אם

השפה הראשונה שאדם לומד בילדותו בבית

#### הערות שלי

1 אלפי קולות. נסו לומר 'שלום' בעשר שפות. קל? עכשיו נסו כ-7,000. לפי ההערכות, זה מספר השפות החיות בעולם היום. את רובן המכריע מדברות קהילות קטנות, ולחלקן אין אפילו כתב.

2 סופרים שפות. ואיך בכלל סופרים שפה? זה לא פשוט כמו שזה נשמע: מתי ניב נחשב שפה נפרדת? גם החוקרים שעוקבים אחרי שפות העולם מודים שהגבול בין 'שפה' ל'ניב' הוא אחת השאלות הקשות בבלשנות, ושאין לה תשובה אחת מוסכמת. לכן מספר השפות הוא תמיד הערכה.

3 ענקיות וקטנטנות. חלק מהשפות ענקיות: מאות מיליוני בני אדם מדברים אנגלית, מנדרינית, הינדי וספרדית. שפות אחרות קטנות מאוד, למשל שפות ילידיות שעוברות מדור לדור בכפר אחד או שניים. כשהדור הצעיר עובר לדבר את השפה הדומיננטית, השפה הקטנה נמצאת בסכנת הכחדה. לפי ההערכות, כ-40% מהשפות בעולם נמצאות היום בסכנה כזאת.

#### תחנת עצירה: תחנת עצירה: עצרו כאן והציצו בטבלה

שבסוף הטקסט. איזו שורה הכי הפתיעה אתכם? בחרו שפה אחת שאתם מכירים (אולי שפת הבית שלכם) ומיינו אותה לאחת השורות. נמקו.

4 שפות בלי קול. יש שפות שלא מדברים בהן בפה בכלל: שפות סימנים. בניגוד למה שרבים חושבים, אין 'שפת סימנים עולמית אחת'. לישראל יש שפת סימנים משלה, ולארצות הברית יש שפה אחרת, והן שונות זו מזו בדיוק כמו שפות מדוברות. אלה שפות מלאות, עם דקדוק ועם אוצר מילים עשיר.





הטקסט · טקסט מידעי עם טבלה

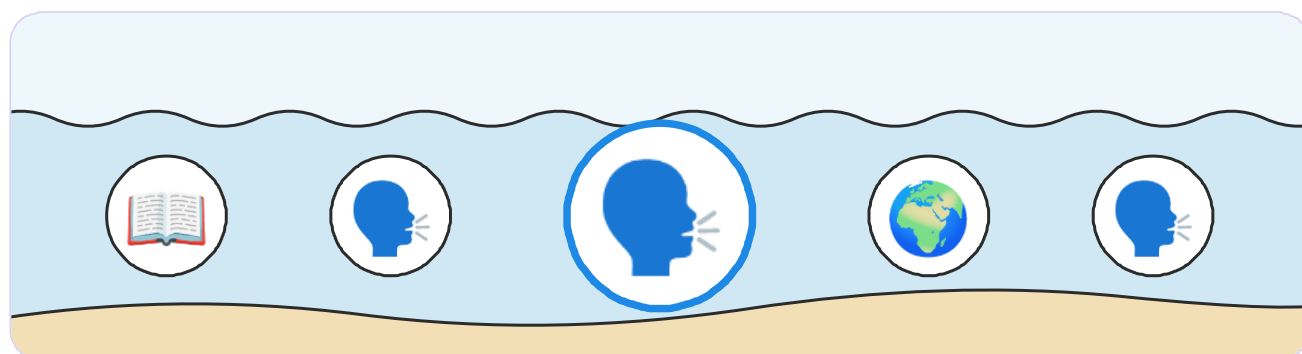
## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים (המשך)

5 סיפור מיוחד במינו. ויש גם את העברית: במשך כאלפיים שנה היא שימשה בעיקר לתפילה, ללימוד ולכתיבה, ואז חזרה להיות שפת דיבור מלאה, עם ילדים שרבים על המרמלדה. במאה השנים האחרונות בערך היא הפכה שוב לשפת אם של קהילה שלמה. זו שפה עתיקה שחזרה לחיי היום-יום, והיא ממשיכה להתעשר במילים שמביאים איתם עולים ועולות מכל העולם.

6 ארבעה סוגים. הטבלה שלפניכם מסכמת ארבעה סוגי שפות שפוגשים במפה הלשונית של העולם. שימו לב: לכל סוג יש סיפור אחר ואתגר שימור אחר.

ארבעה סוגי שפות במפה הלשונית של העולם

| סוג השפה            | דוגמאות                              | מה מייחד אותה                                | מה מאיים או מחזק                                |
|---------------------|--------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| שפות עולמיות        | אנגלית, מנדרינית, ספרדית             | מאות מיליוני דוברים, שפת גשר בין מדינות      | שולטות בתקשורת ובאינטרנט ודוחקות שפות קטנות     |
| שפות קטנות וילידיות | שפות עמים ילידיים באוסטרליה ובאמזונס | עוברות בעל פה בקהילה קטנה, לחלקן אין כתב     | הכחדה כשהדור הצעיר עובר לשפה דומיננטית          |
| שפות סימנים         | שפת הסימנים הישראלית                 | שפות חזותיות מלאות של קהילות חירשים          | לכל מדינה שפה משלה, אין שפת סימנים עולמית אחת   |
| שפות מחודשות        | עברית                                | חזרה לחיי היום-יום אחרי דורות כשפת קודש וכתב | חזרה להיות שפת אם מודרנית ומדוברת של קהילה שלמה |





שאלות לפי עומק • חט"ב

שם:

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

### חלק א' - שחייה על פני השטח

בואו נצוף על פני המים ונאתר בטקסט ובטבלה עובדות על שפות העולם.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

לפי ההערכות, כמה שפות חיות יש בעולם היום?

- א כ-700  
ב כ-7,000  
ג כ-70,000

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מדוע קשה לספור את שפות העולם?

- א קשה להחליט מתי ניב נחשב שפה נפרדת  
ב מחשבים לא מזהים שפות  
ג רוב השפות כבר נעלמו

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

3

לפי הטבלה, מה מאיים על שפות קטנות וילידיות?

- א שאין בהן מספיק מילים  
ב שכותבים אותן באותיות לטיניות  
ג הכחדה כשהדור הצעיר עובר לשפה דומיננטית

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

4

מה משותף לכל ארבע השורות בטבלה?

- א לכל השפות יש מיליוני דוברים  
ב לכל סוג שפה יש סיפור ואתגר שימור משלו  
ג מדברים בכל השפות בישראל

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

5

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

| המשפט                                                       | ✓ נכון                   | ✗ לא נכון                |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| לפי הטקסט, יש שפת סימנים עולמית אחת שכל החירשים משתמשים בה. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| לפי ההערכות, כ-40% מהשפות בעולם נמצאות בסכנת הכחדה.         | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| במשך כאלפיים שנה שימשה העברית בעיקר לתפילה, ללימוד ולכתיבה. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| לכל השפות החיות בעולם יש כתב.                               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |





שאלות לפי עומק • חט"ב

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

(המשך)

שם: \_\_\_\_\_

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

6

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מטבע

דקדוק

הכחדה

ניב

מחסן מילים:

- הגבול בין 'שפה' ל'\_\_\_\_\_ 'הוא אחת השאלות הקשות בבלשנות.
- כשהדור הצעיר עובר לשפה הדומיננטית, השפה הקטנה נמצאת בסכנת \_\_\_\_\_.
- שפות סימנים הן שפות מלאות, עם \_\_\_\_\_ ועם אוצר מילים עשיר.

### חלק ב' - צלילה

עכשיו צוללים: נסיק מסקנות, נקשר בין הפסקאות לטבלה ונבדוק את המבנה והשפה.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

7

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שמסביר מדוע מספר השפות בעולם הוא תמיד הערכה.
- סמנו בירוק את המשפט שמתקן טעות נפוצה לגבי שפות סימנים.
- סמנו בקו את המשפט שמסביר מתי שפה קטנה נמצאת בסכנה

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

8

נכון או לא נכון? מיינו את המשפטים לפי הטקסט והטבלה. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

| הפריט                                                | ✓ נכון                   | ✗ לא נכון                |
|------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| לפי ההערכות, יש בעולם כ-7,000 שפות חיות              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| יש שפת סימנים אחת לכל העולם                          | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| הגבול בין שפה לניב הוא שאלה פשוטה ומוסכמת            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| לחלק מהשפות בעולם אין כתב                            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| העברית שימשה במשך דורות בעיקר לתפילה, ללימוד ולכתיבה | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| שפות עולמיות עוזרות לשפות קטנות להתחזק               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |





שאלות לפי עומק • חט"ב

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

(המשך)

שם: \_\_\_\_\_

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

9

מתחו קו בין הביטוי לפירושו

א. שפה שקולטים בעיניים, דרך  
תנועות ידיים ופנים

1. שפת גשר

ב. שפה שמשתמשת לתקשורת בין  
אנשים ממדינות שונות

2. שפת אם

ג. כמעט כולן, החלק הגדול ביותר

3. שפה חזותית

ד. השפה הראשונה שאדם רוכש  
בילדותו

4. רובן המכריע

משמעות ביטוי

צלילה • בין השורות

10

בטבלה מופיע הסוג 'שפות מחודשות'. מהו השורש של המילה 'מחודשות'?

חִדַּד

א. חִדַּשׁ

ג. דִּשֵׁן

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

11

בחרו שלושה סוגי שפות מהטבלה. לכל סוג כתבו מה מאיים עליו והציעו רעיון לשימור או לחיזוק.

| סוג השפה | מה מאיים עליה או מאתגר אותה | רעיון שלי לשימור או לחיזוק |
|----------|-----------------------------|----------------------------|
|          |                             |                            |
|          |                             |                            |
|          |                             |                            |





שאלות לפי עומק • חט"ב

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

(המשך)

שם:

### חלק ג' - מעמקים

במעמקים תביעו דעה, תיצרו ותחברו את הנושא לשפות שבחייכם.



העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

12

מה אורי יכול לחשוב או לעשות כדי להתגבר על המבוכה ולעזור לשמור על השפה של סבתו?

### מקרה לבחינה: המילים של סבתא

אורי, בן 13, גילה שסבתו מדברת שפה שרק מעטים בעולם עוד יודעים. הוא מבין רק כמה מילים, ומתבייש לבקש ממנה ללמד אותו, כי הוא חושש שייראה מגוחך כשיטעה.

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

13

כתבו פסקת דעה מנומקת (6-8 שורות): האם שפה היא רק כלי להעביר מידע, או גם חלון לתרבות? היעזרו בביטוי עברי שקשה לתרגם במדויק, כמו 'דווקא', 'סתם' או 'תתחדש/י'. נסו להסביר אותו לדובר/ת שפה אחרת, ונמקו את דעתכם בעזרת שני נימוקים. אפשרות נוספת: תכננו 'מבצע שימור' לשפה קטנה דמיונית, ונמקו איך תשכנעו בני ובנות נוער בגילכם לדבר בה.





שאלות לפי עומק • חט"ב

## כ-7,000 שפות, ואחת מהן חזרה לחיים

(המשך)

שם:

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

14

חברה/ה שעלה/תה לארץ לפני חצי שנה מתבייש/ת לדבר עברית בכיתה. כתבו דיאלוג קצר שבו אתם עוזרים לו/ה לפי מעש"ה: מחויבות ('אני כאן איתך'), עידוד למשימה קטנה, שאלות שמפעילות חשיבה, והבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו, מה הלאה).

שיח בכיתה

המעמקים • מעבר לשורות

15

מעגל שיח

- איזו שפה מדברים אצלכם בבית או במשפחה? מה אתם אוהבים בה, ואיזו מילה ממנה הייתם רוצים ללמד את הכיתה?
- האם תרגום אוטומטי יכול להחליף חבר או חברה שמדברים את השפה שלכם? מה הוא יכול לעשות, ומה לא?
- איך אפשר לעזור לתלמיד או לתלמידה שעוד לומדים עברית, בלי להביך? היעזרו בשלבי מעש"ה.
- למה לדעתכם אנשים מפחדים לטעות כשהם מדברים בשפה חדשה? מה יכול לעזור להם להעז?

ייצוג חזותי

המעמקים • מעבר לשורות

16

ציירו 'מפה לשונית' של חייכם: אילו שפות אתם שומעים או מדברים בבית, בשכונה ובמשפחה?





בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

## בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

### בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

| עוד לא | בערך | בטוח/ה |                                                  |
|--------|------|--------|--------------------------------------------------|
| 🤔      | 😊    | 😄      | אני יודע/ת להסביר מדוע קשה לספור את שפות העולם.  |
| 🤔      | 😊    | 😄      | אני יכול/ה להשוות בין שני סוגי שפות בעזרת הטבלה. |
| 🤔      | 😊    | 😄      | אני יודע/ת להסביר מה מיוחד בסיפור של העברית.     |



### כרטיס יציאה

שפות: אלפי קולות בעולם אחד • חט"ב

שם: \_\_\_\_\_

כיתה: \_\_\_\_\_

תאריך: \_\_\_\_\_

1. עובדה אחת מהטקסט שהפתיעה אותי: \_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

2. שפה נעלמת כאשר \_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

3. מילה עברית שהייתי רוצה ללמד דובר/ת שפה אחרת, ולמה: \_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו





בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

## בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה (המשך)

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • שפות: אלפי קולות בעולם אחד • חוברת תלמיד לחט"ב

